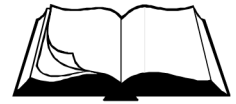

מִיָּמֵינוּ

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח')

גליון 407 שאלות המצוות בימי מגיפת הקורונה (יב), ושאלות המצוות אלול תש"פ

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

ו"ברכו" וכו', אבל לא אמן על כל הברכות, בין ברכה לברכה מותר לענות גם אמן. ועדיין יש לדון שמא דווקא מי שנמצא באותו מקום, אבל אם הוא במקום אחר כמו שהוא בביתו והמנין בחצר, הרי אין כאן 'חיוב' לענות אלא רק 'רשות', שמא בכה"ג עדיין אסור לענות באמצע ברכות ק"ש (כן הסתפק הגר"א גניחונסקי זצ"ל), ומסתבר שגם בזה אפשר לענות אפילו אם הוא נמצא ברשות אחרת (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

ברכת "הגומל" למשמש חולה קורונה

שאלה: מי שהיה זמן רב ליד חולה קורונה מורדם, והרגיש שנדבק בנגיף, ועשה בדיקה והתשובה היתה שלילית, האם חייב לברכת ברכת "הגומל"?

תשובה: ברכת "הגומל" היא רק למי שהיה ממש במקום סכנה וניצל ממנה, אבל אם כמעט היה במקום סכנה, כגון שכמעט נדרס ע"י רכב או שניצל מתאונה ברגע האחרון, אינו מברך "הגומל" (הגר"ח קרליץ זצ"ל "חוט שני" שבת ח"ב, "קובץ ענינים" אות ח').

וכעין זה היה במלחמת המפרץ שנחת טיל ממש סמוך לבית, והורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל לתושבי הבית לא לומר ברכת "הגומל", כיון שהטיל לא נגע בביתם. ולפי"ז בנד"ד כיון שבפועל לא נדבק מהנגיף אינו מברך ברכת "הגומל".

ברכת "ברוך שפטרני" כחודש לאחר הבר מצוה

שאלה: האבא שהה במלונית עקב נגיף הקורונה ויצא משם לאחר חודש, ופגש את בנו פעם ראשונה לאחר שהוא כבר בר מצוה, האם צריך לברך "ברוך שפטרני" בשעה שרואה שבנו עולה לתורה? תשובה: אפילו שעבר חודש או יותר, בפעם הראשונה שרואה את בנו עולה לתורה לאחר חזרתו לביתו יכול לברך "ברוך שפטרני" (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

אכילה במלונית לפני האכלת אפרוחים שבביתו

שאלה: חולה קורונה נמצא במלונית, וזכר שיש לו בביתו אפרוחים, האם מותר לו לאכול לפי שנותן להם אוכל? תשובה:

- א. יש איסור דאורייתא לאכול לפני שמאכילים את הבהמות ועופות שברשותו ("מגן אברהם" סי' רע"א ס"ק י"ב).
- ב. אפילו אם נמצא במקום אחר, חייב לדאוג משם שיהיה לאפרוחים מה לאכול לפני שהוא אוכל.
- ג. אם ביקש משכן להיות אחראי על האפרוחים, מותר לו לאכול מיד ולא חייב לברר אם הוא האכיל את האפרוחים.
- ד. אם השכנים לא מקבלים עליהם את האחריות, וכל יום צריך לחפש שכן אחר כדי שיאכילו את האפרוחים, אסור לו לאכול עד שישדר את ענין האכלת האפרוחים.
- ה. כמו כן, מי שקונה תרנגולים בעשי"ת לשם כפרות, צריך לדאוג כל בוקר לתת להם לאכול לפני שהוא בעצמו מתיישב לארוחתו.

ברית לתינוק חולה קורונה

שאלה: לאחר הלידה התברר שהאמא והתינוק חלו בקורונה, מתי יש למול את התינוק?

תשובה: דעת המוהלים המומחים שקורונה יש לה דין של חולה כל גופו, וכל זמן שהתינוק הוא 'חיובי' אי אפשר למולו (ומה שמשרד הבריאות מתיר לצאת החוצה לאחר עשרה ימים ולא צריך יותר בידוד, הטעם הוא משום שמאז והלאה כבר לא מדביקים אחרים, אבל עדיין החולי קיים בו וא"א למולו), ורק לאחר שקיבל תשובה שהוא 'שלילי' יש לדון עם רופא מומחה יר"ש יחד עם המוהל אם צריך לחכות שבעה ימים או לא.

ברית מילה בלי השתתפות האב

שאלה: אבי הבן נמצא במלונית עקב מחלת הקורונה ולא יכול להגיע לברית המילה של בנו ביום השמיני, האם יכול לברך ברכת "להכניסו בביתו..." וכן ברכת "שהחינו" בטלפון באותה שעה ששומע שעושים את ברית המילה?

לע"י
מרת רבנית שמריהו יוסף נסים קרליץ זצוקלה"ה
נלבי"ע כ"ג בתשרי תשי"פ
* * * * *

לע"י
נשמה טהורה הנערה רחל ע"ה
בת יבדלחט"א הרב יהודה אריה הלוי דינר
נלבי"ע כ"ה מרחשון תשי"פ
* * * * *

תפילה בביהכ"נ בלי שמירת הכללים

שאלה: בבית הכנסת לא שומרים על כללי הזהירות, או שקשה להתפלל עם המסכה, מה ראוי לעשות? תשובה: יתפלל בבית (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

צירוף מנין מבודדים

שאלה: עשרה אברכים, או יותר, הנמצאים בבידוד, כל אחד בביתו, ומתקשרים ביניהם בשידור חי, האם יכולים לומר סליחות וי"ג מידות ביחד?

תשובה: היות שאין הם רואים אלו את אלו, וכל אחד נמצא בביתו, אין זה נחשב למנין כלל ואסור להם לומר י"ג מידות, אבל הם יכולים לשמוע שידור חי ממקום שיש שם מנין, ואז יכולים לענות בטלפון קדיש, קדושה, ו"ברכו" וכו' (הגר"ח קרליץ זצ"ל).

בתחילת תקופת הקורונה היו מקומות באנגליה שכולם היו בהסגר ולא יכלו לצאת מביתם, ואירגנו מקום אחד שיהיו שם עשרה אנשים שיתפללו ביחד, ומאות אנשים שמעו אותם בשידור חי בביתם, ויכלו לענות כל אחד ואחד במקומו.

ברכת "מגן אבות"

שאלה: מנינים המתפללים בחצר ועדיין לא אומרים ברכת "מגן אבות" בליל שבת, האם עכשיו שכבר עברו ארבעה חדשים אפשר להתחיל לומר ברכת "מגן אבות"?

תשובה: היות שזה נמשך זמן רב ובניתיים אין שינוי במצב, זה נחשב לקביעות ואפשר לומר ברכת "מגן אבות" (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

קידוש לבנה תחת אילנות

שאלה: המתפללים בחצרות, האם יכולים לומר קידוש לבנה בחצר מתחת האילן, או שצריכים לחפש מקום שאין שם ענפי אילנות (כמו שאסור לבנות סוכה תחת האילנות)?

תשובה: כתב הרמ"א (סו"ס תכ"ו) ואין מקדשין הלבנה תחת הגג, ע"י שם. והטעם, כיון שזה כקבלת פני השכינה, ואין זה דרך כבוד שישאר בבית, וצריך לצאת לרחוב כדרך שיוצאים לקראת המלכים (משנ"ב ס"ק כ"א).

ה"חזון איש" נהג לצאת למרפסת מקורה ולקדש משם את הלבנה, והטעם שזה מראה שיוצאים לקראת השכינה ("ארחות רבינו" ח"א עמ' קע"ח).

ולפי"ז כשיוצא לחצר אפילו כשיש שם אילנות, בכל זאת יש יציאה לכיוון השכינה, ואין זה כמו שאומר בתוך הבית, ומותר לכתחילה לברך שם קידוש לבנה ("ישכיל עבדי" ח"ח סי' ל"ח ס"ק ג').

עניית קדיש וקדושה באמצע ברכת המזון

שאלה: בגלל המצב יש מנינים בחצרות, והנמצא בביתו שומע את התפילה, האם מי שנמצא באמצע ברכת המזון יכול לענות על "ברכו", קדיש, קדושה או אמן?

תשובה: כתוב בשו"ע (סי' קפ"ח ח'), לענין לשאול בברכת המזון מפני היראה או מפני הכבוד, יש מי שאומר שדינה כתפילה, ע"כ, והיינו שאסור לענות כן באמצע הברכה וגם לא בין הפרקים.

וכתב ה"חזון איש" (סי' כ"ח ס"ק ג') שזה לגבי דבר הרשות, אבל לענין קדיש וקדושה מותר לענות משום שדינה כברכת ק"ש ("שונה הלכות" שם, וכן הורה החזו"א למעשה, "בירור הלכה" שם).

ויש סוברים שדינה כתפילת שמ"ע וכל דבר, ואין לענות אפילו על קדיש וקדושה ("כ"פ החיים" ס"ק מ"ה).

לפי דברי החזו"א באמצע ברכת המזון מותר לענות על קדיש, קדושה

תשובה: בברכות שצריך להוציא את הציבור, לא שייך להוציא ע"י הטלפון, שאין זה נחשב כקולו, אבל היות שזו רק ברכת השבח שמוטלת על האבא, ויש לו ידיעה שעכשיו מלים את בנו, באותו זמן שמלים אותו יכול לברך בכל מקום שהוא ("קובץ תשובות" ח"ג תשי"קמ"ח, שאם האב נמצא מחוץ לחדר ניתוחים יברך בזמן שנראה לו שעושים, וע"ע "אשל אברהם בוטשאש" או"ח סי' קל"א ד"ה ורב אחד, שלא יברך אם נמצא במקום אחר דחיישן שמת התינוק, שהרי אין לו חוקת חי, ע"ש. ולפי"ז בנד"ד שיודעים שהוא חי בודאי יברך, וכן אמר ידידי הגר"י דרז"י שליט"א בשם הגר"י ש אלישיב זצ"ל שיכול האב לברך במקום אחר אם שומע דרך הטלפון).

פגישות בתקופת הקורונה

◀ **שאלה:** האם אפשר לעשות שידוכים בימים אלו, או שמא מכיון שחייבים להיזהר במפגשים ולשמור מרחק, עדיף לחכות עד יעבור זעם?

תשובה: בודאי שלא יחכה, ואפשר לעשות פגישות גם במצב זה, כמובן עם מסיכות ושמירת מרחק, ובס"ד יהיו לכולם שידוכים טובים ויבנו בקרוב בית נאמן בישראל (הגר"ג אדלשטיין שליט"א והגר"ח קניבסקי שליט"א).

ביטול שכירת דירה בגלל בידוד

◀ **שאלה:** שכר דירה לשם נופש וברגע האחרון הילדים היו צריכים בידוד ולא היה שייך לנסוע, ונגרם הפסד למשכיר, האם יש לשלם לו על הפסדו?

תשובה: היות שזה נחשב לאונס גמור שאי אפשר לדעת קודם לא השוכר ולא המשכיר, הר"ז פטור מלשלם, כמבואר ברמ"א (חו"מ סי' של"ד סעיף א'), שאם מת השוכר באמצע השכירות אינו צריך לשלם עוד, ע"ש, ויש חולקים, ולכן אם עדיין לא שילם פטור, ואם כבר שילם לא צריך להחזיר את הכסף.

כיבוי טלפון סלולרי באמצע תפילת שמו"ע

◀ **שאלה:** עקב המצב הורו הרבנים שחייבים לכבות את הטלפון הסלולרי לפני שנקנים לבית המדרש או לבית הכנסת, מה הדין אם באמצע תפילת שמו"ע נזכר שהטלפון עדיין פועל, האם מותר לכבותו?

תשובה: כתב המשנ"ב (סי' ק"ד ס"ק א') שאם תינוק בוכה ומפריעו, ואין לו עצה אחרת, מותר להרחיק עצמו למקום אחר, וכן אם נפל ספר על הרצפה ומפריעו לכוון יכול להגבירו בסיוע הברכה שעומד בה (משנ"ב סי' צ"ו ס"ק ז'), וכמו כן בזה כיון שהטלפון פתוח ואם יצלצל באמצע תפילת השמו"ע זה יפריע לכל הציבור מותר לכבותו באמצע התפילה. ועוד, אפילו אם בפועל לא יצלצל, עצם הדבר שהוא יודע שכל רגע יכול לצלצל זה עצמו מפריע לו.

עטיית מסכה ע"י משה רבינו בשבת

◀ **שאלה:** האם משה רבינו עטה את המסכה שלו גם בשבת? יסוד השאלה הוא, האם המסווה שהיה למשה רבינו נחשב לבגד ומותר לצאת בו בשבת, או שמא כיון שהיה כדי שלא יזינו עיניהם מזיו פניו הקורנות, ואין המסווה לצורך משה רבינו, הוי משא (בספר "שומר אמת" עה"ת סו"פ) כי תשא לידדי הגר"מ שציגל שליט"א מסתפק בזה ומביא ראיות לכאן ולכאן.

תשובה: פעם פגש הגאון רבי דב לנדו שליט"א את רבינו חיים קניבסקי שליט"א בחתונה, ושאלו האם משה רבינו הלך עם המסווה גם בשבת, וענה שיש ראייה מהזוהר שהלך עם המסווה בשבת.

במשך שנים רבות ניסו למצוא את הראיה, ולאחרונה נמצאו דברי הזוהר (פ' שלח קס"ג א') שבגן עדן ישבו אצל משה רבינו ואהרן הכהן בראשי חודשים, בשבתות ובמועדים, ומחדשים שם חידושי תורה, וראו רק את אהרן ולא את משה, ומסתמא הטעם הוא מפני שיש לו אותו מסווה על פניו (גיליון "דברי יוח"מ מס' 393).

שאלות המצויות

מילה בשבת בא"י לתינוק שנולד בחו"ל

◀ **שאלה:** תינוק שנולד בארה"ב בשבת אחר הצהריים בשעה שתיים והגיעו לאחר כמה ימים לארץ, האם מלים אותו בשבת?

יסוד השאלה הוא, שהרי אותה שעה שנולד בארצות הברית, בארץ ישראל כבר היה מוצש"ק, נמצא שלגבי ארץ ישראל הברית צריכה להיות ביום ראשון, והיות שעכשיו התינוק נמצא בארץ ישראל האם צריך למולו ביום ראשון.

תשובה: הכל תלוי לפי מקומו ושעתו של התינוק בשעה שנולד, והיות שנולד בארה"ב ביום שבת קודש כבר נקבעה הברית בשבת, ולכן אפילו אם עכשיו נמצא בארץ ישראל, מלים אותו בשבת קודש (שו"ת "שבט הלוי" ח"ח תשי"רס"א).

לטול מנוע גרף של רעי

◀ **שאלה:** דגים קפואים נפלו מהמקפיא לרצפה והם מוקצה מחמת גופו שאסור לטלטלו (ע"י שו"ע סי' ש"ח סעיף ל"ב), אולם אם הם ישארו עד הנוקר יהיה "ריח ניחוח" במטבח ואז יהיה מותר לטלטלם משום גרף של רעי. האם מותר כבר עכשיו לטלטלם על מנת שלא

יבוא לידי גרף של רעי או צריך לחכות עד שריחם יהיה לא נעים ורק אז לטלטלם?

תשובה: מכיון שחז"ל התירו לטלטל מוקצה שלא יהיה דבר מאוס לפני האדם, והוא גרף של רעי, מסתבר שאין הבדל בין לטלטל כשהוא כבר מפריע לו או שמלטל מעכשיו מוקצה כדי שלא מאוס לפניו, ויכול מיד להרים את הדגים הקפואים המונחים על הרצפה, ועכשיו כשהם בידו יכול להחזירם בחזרה למקפיא, וכעין שמצאנו שמותר לקחת תרופות כדי שלא יגיע למצב של חולה כל גופו, אע"פ שכעת עדיין אינו חולה (הגר"נ קרליץ זצ"ל, וכן משמע ב"ביאור הלכה" סי' תקכ"ו סעיף י' ד"ה ואסור, וכן מבואר ב"מנחת שבת" סי' פ"ח ס"ק פ', ובספר "שלמי יהודה" פרק ח' ס"ק ס"ב, וכן משמע קצת ב"אשל אברהם בוטשאש" מה"ת סי' ש"ח סעיף ל"ד שמוותר להוציא עכשיו חתול משום שאח"כ יטיל שם צואה, ע"ש).

וכעין זה אם יש עוף שנטרף ביו"ט שהוא מוקצה, ואם ישאר עד סוף יו"ט הוא יסריח, מותר מיד לטלטלו ולסלקו (שו"ת "שואל ומשיב" מהד"ת ח"ג סי' ל"ג, "ביאורים ומוספים" סו"ס תצ"ז).

ברירת סוגי לחמניות בשבת

◀ **שאלה:** יש שקית לחמניות שחלקן עגולות וחלקן ארוכות (לחמניות אצבע), אם מותר בשבת לברור צורה אחת מתוך השניה, או יש לעשות זאת רק סמוך לסעודה משום איסור ברור?

תשובה: במלאכת ברור הכלל הוא שבמין אחד אין ברור, אפילו בגדולים וקטנים כגון דגים גדולים וקטנים, וכן פירות או ביצים (רמ"א סי' ש"ט סעיף ג'), וגם אם רוצה עכשיו רק חתיכה קטנה, מותר לברור.

כמו כן אם זה מין אחד מותר לברור את החתיכות הטריות יותר מבין שאר החתיכות כגון חתיכות אבוקדו שהתרככו יותר וכן חלקים שונים בעוף (ספר "איל משולש" פרק ג' בשם הגר"נ קרליץ זצ"ל והגר"י ש אלישיב זצ"ל).

ולפי"ז מכיון שהלחמניות מאותו מין רק בצורות שונות אין בזה משום ברור.

חיתוך עוגה שיש עליה פירות

◀ **שאלה:** האם מותר לקשט עוגה בחתיכות פרי, ואח"כ בשבת לחתוך אותה, ונמצא שחותך את הפירות לחתיכות קטנות?

תשובה: יש להיזהר שיהיו קצת גדולים שאפילו שלאחר שיחתוך אותם, חתיכות הפרי יהיו קצת גדולות, כי אם מקשט בפירות החתוכים לחתיכות קטנות, או פירות כמעט מרוסקים, נמצא שבעת שחותך את העוגה לפרוסות, הפירות יחתכו לחתיכות קטנות יותר ויש לחשוש משום איסור טוחן (ע"י "ביאור הלכה" סי' שכ"א סעיף י"ב ד"ה המחנת).

קילוף ביצה שיש עליה כיתוב

◀ **שאלה:** ביצים שיש עליהן כיתוב, איך מקלפים אותן בשבת?

תשובה: צריך לקלף את הביצה באופן שלא ישברו את האות והציור (ע"י ספר "קצות השולחן" סי' קמ"ח, "בדי השולחן" סוף אות ו', ספר "ארחות שבת" פרק ט"ו סעיף מ"ד), ואפשר לעשות זאת ע"י הכנסת כפית מתחת לאותיות, ובאופן זה אין כאן פסיק רישא שישברו האותיות (ויש כאן מלאכה שאינה צריכה לגופה, מוחק שלא על מנת לכתוב, וכלאחר יד, ודבר שאין מתכוון).

הליכה לגן חיות ולמלחמת שוורים

◀ **שאלה:** האם אפשר ללכת לגן חיות לראות כל מיני חיות ובהמות או שמא מאחר שיש שם מיני בהמות טמאות עדיף לא ללכת לשם?

תשובה: ללכת לגן חיות ולהסתכל בבריות של הקב"ה בודאי אפשר כי נפשו של האדם מתפעלת מאוד מראייתו מעשה ידיו של הבורא. בספר "לקט יושר" העיד על רבו רבינו ישראל איסרלין (בעל "תרומת הדשן"), שהלך בשבת כבדת ארץ לראות זוג אריות שהובאו לעירו ולשער מקומו. כמו כן החיד"א (בספר "מדבר קדמונת" מערכה ב' אות כ"ב) סיפר שבהיותו בלונדון ביקר בגן החיות וראה שם חיות שונות ומשונות, ונשר יפה מאוד בן מאה שנה, ע"ש. הרי לפנינו מעשה רב בזה.

וכל זה להסתכל על מעשה ידיו של הבורא יתברך, אבל חלילה ללכת למקומות שמשתעשעים באכזריות בבעלי החיים, וגורמים להטביע באדם מידה רעה ומושחתת של אכזריות, ומצוה הגודיע לרבים שלא ללכת למקומות אלו (שו"ת "יחווה דעת" ח"ג תשי"ו).

הפרשת מעשר כספים מתשלום לעורך דין

◀ **שאלה:** היתה לו זכות לתבוע סכום כסף גדול מביטוח לאומי, ולשם כך נעזר בעורך דין. האם צריך להפריש מעשר כספים גם כנגד השכר ששילם לעורך הדין?

תשובה: יסוד של מעשר כספים הוא רק על מה שהאדם מרוויח, ולכן מי שיש לו חנות צריך לעשות חשבון כמה הוצאות היו לו, וזה מנוכה מהרווח, ורק מהשאר נותן מעשר כספים.

לכן בנד"ד שהיה צריך עורך דין כדי להשיג את הכסף, תשלום שכרו נחשב כהוצאות, ויש לנכות סכום זה מסך הכסף שקיבל, ורק ממה שנשאר אצלו יש להפריש מעשר כספים.